SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1989

av Arber Gashi m.fl. (S)

Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra försöksverksamhet gällande sänkt rösträttsålder på kommunnivå i frivilliga kommuner och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Det är viktigare än någonsin att unga ges reella möjligheter att delta i demokratin. Allt fler unga uttrycker framtidsoro, maktlöshet och minskad tillit till samhällets institutioner. Varannan ung upplever att de står utanför och valdeltagandet bland unga sjönk för första gången på 20 år i valet 2022. Detta är en varningssignal för demokratin.

Internationella erfarenheter visar att en sänkt rösträttsålder till 16 år stärker ungas engagemang och intresse för politik, höjer valdeltagandet och ökar tilltron till demokratin. I dag har 29 länder infört rösträtt från 16 år i vissa eller alla val, bland dem flera EU-länder, såsom Tyskland, Österrike och Estland. Senast i somras genomförde Labourregeringen i Storbritannien en sänkning av rösträttsåldern till 16 år. Europaparlamentet har dessutom uppmanat medlemsstaterna att sänka rösträttsåldern, och vid EU-valet 2024 kunde 16-åringar rösta i fyra länder.

Sverige har en lång tradition av att successivt utvidga demokratin. Sedan den allmänna rösträtten infördes 1921 har fler och fler grupper inkluderats. Men nu har det

gått nästan 50 år sedan den senaste förändringen. Redan i flera statliga utredningar, senast i Låt fler forma framtiden! (SOU 2016:5), har försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år i frivilliga kommuner föreslagits. Utredningen menar att detta skulle stärka ungas möjligheter till inflytande och ge unga större möjlighet att vara med och forma samhället och sin egen framtid. I betänkandet framhålls också att det finns goda skäl att tro att en sänkning av rösträttsåldern skulle få en rad långsiktiga demokratistärkande effekter. Exempelvis skulle intresset för politik bland unga öka och fler unga skulle bli förtroendevalda. En sänkt rösträttsålder bedömdes även främja ett högt och jämlikt valdeltagande.

Barnkonventionen, som sedan 2020 är svensk lag, slår fast barns rätt att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem. Barnombudsmannen har tidigare i remissvar anfört att det finns anledning att utreda möjligheten för barn som har fyllt 16 år att erhålla rösträtt i kommunalval och landstingsval. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har föreslagit flera insatser för att öka ungas inflytande, däribland att rösträttsåldern sänks till 16 år på försök vid val till kommunfullmäktige i utvalda kommuner. Att ge 16-åringar rösträtt i kommunala val vore ett naturligt steg för att uppfylla denna rättighet och samtidigt stärka ungas inflytande. Dessutom är 16-åringar i dag straffmyndiga och skyldiga att betala skatt, och de omfattas av totalförsvarsplikten och kan starta företag – men de saknar fortfarande rätten att välja de politiska företrädare som fattar besluten.

En sänkning av rösträttsåldern till 16 år skulle innebära att genomsnittsåldern för förstagångsväljare blir 18 år, istället för nuvarande 20 år. Dessutom ger detta skolan ett konkret tillfälle att arbeta med demokratifrågor i undervisningen (SOU 2016:5).

Stora delar av ungdoms- och barnrättsrörelsen vill se en sänkning av rösträttsåldern. Unga driver samhällsförändring och tar ansvar för framtiden, men alla har inte samma möjlighet att engagera sig och många röster riskerar att inte bli hörda. En sänkning av rösträttsåldern skulle sänka trösklarna för ungas deltagande och stärka deras inflytande.

MUCF:s rapport Ung idag 2024 visar att sex av tio unga är samhällsintresserade, men bara 16 procent tror att de kan påverka sin kommun. Endast hälften av kommunerna för dessutom dialog med barn och unga i frågor som särskilt berör dem. När unga inte lyssnas på minskar deras tillit till demokratin, vilket även påverkar deras välmående. Genom att inkludera unga i valdemokratin kan politikens lyhördhet öka och ungas politiska engagemang stärkas.

En sänkning av rösträttsåldern är därför både en demokratistärkande och en jämlikhetsskapande reform. Den skulle bidra till ett högt och jämlikt valdeltagande, stärka ungas röst i samhällsutvecklingen och ge fler möjlighet att påverka sin egen framtid. I en tid då demokratin utmanas behöver Sverige gå före och öppna dörren för fler unga i den demokratiska processen.

Arber Gashi (S)

Jonathan Svensson (S) *Adrian Magnusson (S)*